

& numerum tenendi prudentes, ac de familiarium qualitate inprimis curiosi, ne ex alienis vitiis turpem sibi contrahant infamiam notam, vulgoque obloquendi, calumniandique iustas præbeant occasiones. Et cum maxime providendum sit, ut non solum coram Deo, cui primum place-re debemus, sed etiam coram hominibus opera nostra probentur, ut cæteris exemplo ad imitandum possimus esse, ordinamus, ut quilibet Cardinalis se domus ac familiaris suæ optimum Rectorem, præfectumque ostendat esse, tam circa ea, quæ extrinseca omnibus apparent, quam quæ intus latent abscondita. Habeat itaque eorum quisque Sacerdotes, & Levitas, honestis vestimentis indutos, attenteque provideat, ne quis in familia sua quoquo modo beneficiatus, & in sacris ordinibus constitutus, vestes portet versicolores, nec eo habitu utatur, qui ordini Ecclesiastico parum conveniat. Quare in Presbyteratus ordine constituti, vestes colorum, quæ clericis a jure non prohibeantur, deferre debeant, usque ad talos saltem demissas & habentes dignitates in cathedralibus, & canonici etiam dictarum cathedralium, ac primam dignitatem in collegiatis habentes, & Cardinalium capellani Missas celebrantes, capitulum deserere in publico teneantur.

Scutiferis vero paulo supra talos concedantur, parafrenarii, quia in assiduo sunt motu, ministerioque funguntur laboriosiore, brevioribus, ac magis expeditis vestibus uti possint, etiam si fuerint clerici, dummodo in Presbyteratus ordine non sint constituti. Ita tamen, ut ab honestate non discedant, sed ita vivant, ut mores Ecclesiasticis suis ordinibus non discrepent. Reliqui vero clerici temperate ac modeste omnia faciant, & tam ipsi clerici beneficiati, quam in sacris ordinibus constituti, comam, neque barbam non nutriant, neque mulas aut equos cum phaleris, ornamentisque ex velluto aut serico factis, habeant, sed ejusmodi rebus ex panno tantum, aut corio, simpliciter utantur.

CAP. VI.

Lites & cause Cardinalium evocantur, & Pontificis decisioni reservantur.

Paulus VI.

Lites & causas inter quoscunque sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, super quibusvis rebus & bonis, tam Ecclesiasticis, quam secularibus, vel quorumvis ordinum regularibus, coram quibusvis Judicibus, in quavis instantia, ac etiam in negotio executorio, vel restitutionis in integrum, quomodolibet vertentes & pendentes, ad nos in eisdem statu & terminis in quibus reperiuntur, advocamus, cognitionemque & decisionem illarum nobis reservamus, decisionemque & terminationem per nos super illis faciendam, appellationem quacunque, etiam alias de jure admissibili, rejecta & postposita, standum, acquiescendum, & patienter omnino parendum & obediendum fore statuimus & ordinamus, ac similiter in titulis & causis, quæ de cætero inter eosdem Cardinales exoriri contigerit, observari volumus. Romæ 1555. 9. Januarii.

CAP. VII.

Pompa funebris Cardinalium quo sumptu persolvi debeat.

Leo X. in Concilio Lateran.

Expensæ funebres Cardinalium, computatis omnibus, centum & quinquaginta florenorum summam excedere non debent, nisi ex quorum providentia, iustis allegatis causis ac rationibus, plus exponendum esse duxerit. Exequiæ & castrum dolotis, prima & nona die fiant, infra octavam vero Missæ de more celebrentur.

a Episcoporum domus (ait divus Hieronymus) omnium commune debet esse hospitium. Laicus unum, aut duos, aut paucos recipiens, implebit hospitalitatis officium, Episcopus nisi omnes receperit, inhumanus est. Vide Can. 40. Apost. c. prohibetur 23. dist. & Carthag. Synod. 4. c. cleric. de vita & honestate cleric.

TITULUS V.
DE ETATE ET QUALITATE
ORDINANDORUM.
CAP. I.

Nemo ad sacros ordines admittatur sine titulo beneficii, pensionis aut patrimonii.

Pius V.

Cum non deceat divino mysterio adscriptos, cum ordinis dedecore, a mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere, sacro Tridentino Concilio inter alia decretum fuit, ne quis deinceps clericus secularis, quamvis alias moribus, scientia, & ætate esset idoneus, ad sacros ordines promoveretur, nisi prius legitime constaret, eum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad vitum honeste succiceret, pacifice possidere, vel alias ordinari non posset, nisi juxta decreti ab ipso Concilio desuper editi formam & tenorem. Cum autem nulla in hujusmodi decreto religiosorum Clericorum mentio facta fuerit, ac propterea nonnulli (uti moleste accipimus,) cæterorum ordinum religiosi, seu Canonici, vel Clerici, intra claustra monasteriorum seu domorum more regularium in communi viventes, qui nonnunquam, seu non nisi ad certum tempus professionem emittunt, & ex claustro exire, & dimitti, atque ad seculum redire, libere & licite possunt, religionis prætextu, absque titulo sufficientis beneficii, nec juxta dicti decreti tenorem ad sacros ordines se promoveri prætentant, & a nonnullis Episcopis passim promoveantur, atque inde plerunque illud inconveniens eveniat, ut sic promoti, & e claustro exeuntes, & per seculum vagantes, vel mendicare, vel sordidum quæstum exercere, non sine ipsorum dedecore, ac ordinis vilipendio, & quamplurimorum Christi fidelium scandalo, cogantur. Nos igitur, qui singulorum Dei ministrorum honorem, & decus (quantum in nobis est) sinceris exoptamus affectibus, motu proprio & ex certa nostra scientia, deque Apost. potest. plenitudine, hac perpetuo valitura sanctione, decretum prædictum de Clericis secularibus loquens, ad omnes & singulos etiam, cujuscunque ordinis Clericos religiosos sive seculares, more religiosorum viventes, in communi non professos, harum serie extendimus, & ampliamus, ac religiosi, & aliis prædictis non professis, ut ad sacros ordines promoveri, necnon omnibus & singulis venerabilibus fratribus nostris Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, gratiam, & communionem sedis Apostolicæ habentibus, ut ordines ipsos hujusmodi religiosi personis impendere, nisi observata forma dicti decreti, nos virtute sanctæ obedientiæ, & sub indignationis nostræ poena interdiciamus, & prohibemus, ac contra facientes per annum, a præstatione talium ordinum ipso jure suspendimus. Romæ Idibus Octobr. 1568.

TITULUS VI.
DE FILIIS PRESBYTERORUM.
CAP. I.

Filii Presbyterorum beneficiis, quibus olim patres præfuere, quacunque dispensationis gratia intercedente, non instituantur.

Clemens VII.

Ad canonum conditorem non est dubium pertinere, cum statuta a se, vel prædecessoribus suis, ad animarum Christi fidelium salutem edita, propter eorum abusum, qui successu temporum, malitia hominum succrescente, magis in dies dignoscitur obesse, quam prodesse animadvertit, ne ulterius obesse valeant,

a Cap. Diaconi sunt, circa med. 93. dist. Concil. Trid. sess. 21. cap. 2. 5. 2. c. planum.

leant, providere. Sane postquam fel. record. Alexander Papa III. prædecessor noster filios præsertim Sacerdotum in Ecclesiis paternis succedere prohibuerat, easque nihilominus, media intercedente persona, filios habere disposuerat, cum passim Sacerdotes, ut Ecclesiis suis eorum filii potirentur satagentes, in Alexandri prædecessoris hujusmodi dispositione consili, Ecclesias suas, quas ad eorum pervenire filios gestiebant, in favorem personarum, quæ Ecclesias ipsas, etiam illarum possessione non habita, in ipsorum resignantium filios, ex fornicatione genitos, illico mox resignare, ipsique filii Ecclesias ipsas, dispensatione super defectu natalium, quem ex dictis Sacerdotibus resignantibus geniti patiebantur, etiam patris nomine expresso, obtenta, consequi hæstent consueverint, profecto perniciosum semper, & abominabile, ac in gravem divinæ majestatis offensam tendere, videlicet, quod ipsi Presbyteri eorum crimen, quod erat occultum, non sine turpitudine, ad inordinatum superiorum filiorum amorem, detegere non erubescerent.

Judicavimus propterea, quod ubi tempus, quod omnia palam facit, & præsentium ratio, quid in futurum cavendum sit, admoneret, merito movemur, & ad tollendum hujusmodi abusum, necessarium arbitrati sumus, ejusdem Alexandri prædecessoris canonem corrigere potius, quam talia, cum tanto hominum scandalo, tolerare. Habita igitur super his cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus matura deliberatione, de eorum consilio & unanimi consensu, auctoritate Apostolica, tenore præsentium statuimus & ordinamus, quod de cætero filii Presbyterorum ex fornicatione nati, Ecclesias cathedrales, etiam metropolitanas, ac monasteria, quibus eorum patres præfuerunt, seu illa, & illas dignitates, etiam majores & principales personatus, administrationes & officia etiam curata, & electiva, & alia quæcunque beneficia Ecclesiastica, cum cura & sine cura, secularia, & quorumvis ordinum regularia, quæ Presbyteri & clerici ac religiosi eorum patres in titulum, vel commendam, aut administrationem, ad tempus, seu in perpetuum aliquando obtinuerunt, nullo unquam tempore quoquo modo obtinere possint, nec cum eis super hoc dispensare intendimus. Et si quas dispensationes per nos concedi contigerit, tanquam per præoccupationem & contra mentem nostram, inconcessas eis nullatenus suffragari, talesque dispensationes nostris volumus suffragare temporibus, & quod nobis licere non patimur, nostris successoribus indicamus. Romæ 1533. 3. Non. Junii.

TITULUS VII.

DE BONIS ECCLESIE ALIENANDIS, VEL NON.
CAP. I.

Bonorum Ecclesiasticorum alienatio, inconsulto Sum. Pontifice, & necessitate non urgente nulla est.

Paulus Secundus.

Ambitiosæ cupiditati, illorum præcipue, qui divinis, & humanis affectatis, damnatione postposita, immobilia & pretiosa mobilia Deo dicata, ex quibus Ecclesiæ, Monasteria, & pia loca reguntur, illustranturque, & eorum ministri sibi alimoniam vendicant, profanis usibus applicare, aut cum maximo illorum ac divini cultus detrimento, exquisitis mediis usurpare præsumunt, occurrere cupientes: omnium rerum & bonorum Ecclesiasticorum alienationem omneque pactum, per quod

a Concil. Tolet. in c. 10. gravius animadvertit. Alexand. III. part. 19. cap. 3. & in Concil. Lateranen. cap. 14. arcentur a beneficiis spuriis, quibus olim patres præfuere. concord. Conc. Trid. sess. 25. cap. 15.

ipsorum dominium, concessionem, hypothecam, locationem & conductionem ultra triennium, necnon in feudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus a jure a permixtis, ac de rebus & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis, & tunc cum Ecclesiæ evidenti utilitate, ac de fructibus & bonis, quæ servando servari non possunt, pro instantis temporis exigentia, hac perpetuo valitura constitutione fieri prohibemus, prædecessorum nostrorum constitutione fieri prohibemus, & decretis aliis, super hoc editis, quæ tenore præsentium innovamus, in suo nihilominus robore permanfuris.

Si quis contra hujus nostræ prohibitionis seriem, de bonis & rebus eisdem quicquam alienare præsumperit, alienatio, hypotheca, concessio, locatio, conductio, & in feudatio hujusmodi, nullius omnino sit roboris vel momenti: & tam qui alienat, quam is, qui alienatas res & bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat, alienanti vero bona Ecclesiæ, monasteriorum, locorumque piorum quorumlibet, inconsulto Rom. Pontifice, aut contra præsentis constitutionis tenorem, si Pontifici vel Abbati præfulgeat dignitate, ingressus Ecclesiæ sit penitus interdictus: & si per sex menses immediate sequentes, sub interdicto hujusmodi, animo (quod absit) perseverarit indurato, lapsis mensibus eisdem, a regimine & administratione suæ Ecclesiæ vel monasterii, cui præfuit, in spiritualibus & temporalibus sit eo ipso suspensus. Inferiores vero Prælati, commendatarii, & alii Ecclesiæ Rectores beneficiarii, vel administrationem quomodolibet obtinentes, prioratibus, præposituris, præpositatibus, dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis, canonicatibus, præbendis, aliisque Ecclesiasticis cum cura & sine, secularibus & regularibus beneficiis, quorum res & bona alienarunt duntaxat, ipso facto privati existant, illaque absque declaratione aliqua vacare censeantur: possintque per locorum ordinarios, vel alios, ad quos eorum collatio pertinet, personis idoneis (illis exceptis, quæ propterea privatæ fuerint) libere de jure conferri, nisi alias dispositioni Apostolicæ sedis sint specialiter aut generaliter reservata: & nihilominus alienatæ res & bona hujusmodi, ad Ecclesias, monasteria, & loca pia, ad quæ ante alienationem hujusmodi pertinebant, libere revertantur. Rom. Kalend. Martii 1467.

CAP. II.

Alienationes contra formam a Paulo II. præscriptam factæ revocantur.

Julius III. Simoni de Puro, & Joanni Baptista, Cardinalibus.

Indemnitati Ecclesiæ, ut ex debito nostri pastoralis officii tenemur, volentes providere, circumspectioni vestræ, quorum eximia integritas, singularis prudentia, exacta diligentia, & in rebus gerendis dexteritas, ac aliæ præclaræ virtutes, veteris experientiæ documento nobis jam dudum cognitæ sunt, per præsentis committimus, & mandamus, quatenus per vos seu alios, quos ad hoc cum simili, aut limitata potestate, duxeritis deputandos, vocatis, prout vobis videbitur, bonorum male alienatorum, contra formam b constitutionis per felic. recordat. Paul. Pap.

a Jure conceditur certis urgentibus casibus necessitatibus, & majoris utilitatis alienatio. Cor. in 2. volum. consecrat. 8. Barb. in 5. volum. consecrat. 6. in 2. volum. & seq. Ludovic. Roman. conf. 36. Ullagait. de rebus Ecclesiæ male alienat. b Duo copulative requirunt, videlicet, formam, id est, solennitatem & justam causam alienandi. c. 1. de rebus Ecclesiæ non alienand. in 6. gl. in verb. redire in c. 1. extr. de in integr. restitut.

Papæ II. editæ, vocatis possessoribus super nullitate, & invalidatione locationum, & alienationum hujusmodi, ac indebita occupatione, summarie, & simpliciter, sine strepitu, & figura iudicii, sola facti veritate inspecta auctoritate nostra diligenter inquiratis, ac bona, & jura illa beneficiorum, & piorum locorum, quorum antea erant, in jus, & proprietatem revocetis, & reducat, & possessores de indebite perceptis ad satisfaciendum cogatis, & compellatis. Romæ 23. Maii 1552.

C A P. III.

Pro presidio belli suscipiendi adversus Turcæ furores Camera Apostolica census alienandi facultas conceditur.

Paulus Tertius.

IN sacra B. Petri sede cum plenitudine potestatis, meritis licet imparibus, divina dispositione locati, ad ea (ut debemus) libenter intendimus, per quæ orthodoxæ fidei defensionem, ac reipublicæ Christianæ statum valeat salubriter provideri. Sane universo orbi notum esse credimus, immanissimum Turcarum tyrannum post innumerabiles per eum antecessores Christiano nomini in diversis mundi partibus illatas clades, multaque regna, & dominia ejus ditio- ni adjecta, novissime tempore nostri Pont. Regnum Neapolitanum, pluribus illius locis prædatis, invasisse, & notabilia damna, tam in locorum devastatione, quam in personarum asportatione fecisse, longe etiam plura facturus, nisi Christianissimi in Christo filii, Caroli Romani Imperatoris semper Augusti, & dicti regni Regis pietas, virtus, & strenuitas, qui ad hoc non sine maximis expensis, potentem classem paraverat, obtulisset, præmissisque non contentum civitatem Castri novi, Christianis illam acriter defendentibus immaniter trucidatis expugnasse. Quæ etsi potius vindicanda, quam cum Christianitatis ignominia, & damni revocatione recensenda forent, tamen non possumus non ea dolenter referre, propter evidens periculum, quod reipublicæ prædictæ ex novis belli apparatus, per tyrannum ad penetrandum Pannoniam ad præsens tumultuantem, & fines Germaniæ, ad Italiam, ad quam idem tyrannus, putans inde facile, quod reliquum est Christianitatis, in suam potestatem redigere, insatiabili siti anhelat, invadendum, & occupandum, terra marique noviter instructis, cernimus imminere. Et cum periculo hujusmodi, quod in dies majores vires habiturum dubitatur ex iis, quæ in pluribus Christianitatis partibus circa veram religionem innovata sunt, & innovantur, occurrere omnino intendamus: considerantes ad præmissa magna esse opus impensa, & quod de Christianorum Principum subsidio, non quantum res ipsa exoptulat, nobis promittere valeamus propter bella, & calamitates, quibus temporibus præteritis affecti fuerunt: quodque vires nostræ ex alienationibus rerum, & bonorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ per Romanos Pontifices prædecessores nostros factis, & magnis expensarum profuvis, quæ pro nonnullis Apostolicæ sedis necessitatibus pluries nos subire oportuit, tenuissimæ sunt, cogitavimus pecunias modis omnibus, qui nobis possibiles sint, exquirere, ut illarum auxilio truculentam rabiem dicti tyranni retundere, ac aliis Christianæ fidei necessitatibus providere valeamus. Habita igitur cum venerabilibus fratribus nostris ejusdem Ecclesiæ Romanæ Cardinalibus, in consistorio nostro secreto, discussione, & deliberatione matura, de ipsorum fratrum consilio, & unanimi assensu, ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, quam plurimorum Romanorum Pontificum etiam prædecessorum nostrorum, qui similibus, vel aliis tunc urgentibus necessitatibus nonnulla bona Ecclesiastica vendiderunt, vestigiis inhærentes dilectis filiis Guidoni Ascanio Sfortiæ, S. Eustachii Dia-

cono Cardinali Camerario, & Hieronymo Ricanati de Capite Ferreo Thesaurario nostris, quos ad hæc commissarios, & exequutores nostros facimus, ac deputamus: quod per se, vel per alium, seu alios de eorum mandato quoscunque canones, responsiones, & recognitiones, & census perpetuos, vel temporales, quibusvis nominibus auncupentur, & ad quascunque summas ascendant, sub quibusvis caducitatis, & aliis pactis, & conventionibus, ac obligationibus, necnon modis & formis constitutos, quæ in extractionibus, ac liberationibus infra scriptis specificari volumus super quibusvis casalibus, vineis, domibus, possessionibus, prædiis, tenimentis, & aliis bonis immobilibus, cujuscunque qualitatis, valoris, ælimationis, etiam speciali nota dignis existentibus, Cameræ Apostolicæ, & Romanæ, ac quarumcunque etiam cathedralium, & metropolitanarum, ac patriarchalium, & basilicarum, nec monasteriorum, congregationum, ordinarum, ac aliorum religiosorum, & piorum locorum, etiam quantumcunque privilegiorum, & exemptorum, ac habentium, quod in generali, ac etiam speciali, & individua expressione, nisi certis modis, & formis servatis, non veniant, nec comprehendantur in urbe prædicta, & extra illius muros, necnon quibusvis civitatibus, terris, & locis temporali dominio dictæ Romanæ Ecclesiæ existentibus consistentium (monasteriis monialium, ac hospitalibus hospitalitatem servantibus, & locis hospitalis S. Joannis Hierosolymitani duntaxat exceptis) feudi, emphyteusis, livelli, census, canonis, responsionis, locationis, & cujusvis alterius contractus, vel concessionis, jure, causa, occasione, vel alias quomodolibet, per quoscunque, etiam Episcopali, vel alia majori Ecclesiastica, vel mundana dignitate, & excellentia præditos solvendo, seu debitos pro pretio, seu pretiis, quod, seu quæ Camerarius, & Thesaurarius nostri præfati repererint, sine aliqua causæ cognitione, ac ullis tractatibus, ullisque solemnitatibus desuper habitis & servatis, ac sine requisitione, & consensu eorum, qui de jure, vel alias requiri & consentire deberent, extinguere: & casalia, vineas, domos, possessiones, prædia, tenimenta, & alia bona prædicta, illorumque feudatarios, emphyteutas, censuarios, livellarios, locatarios, conductores, ac utiles dominos a censuum, canonum, responsionum, & recognitionum hujusmodi, in pecunia numerata, vel alia specie debitorum præstatione perpetuo affrancare, & liberare, illique de novo casalia, & alia bona prædicta infeudare, locare, & concedere (recompensa tamen Cameræ, Ecclesiæ, monasteriis, ordinibus, congregationibus, & locis, ac aliis prædictis, quorum census, canones, responsiones, recognitiones, & alia jura hujusmodi extinguuntur, pro concurrenti redditus annui quantitate assignata, ita tamen quod paribus conditionibus conductores, & alii, quibus alias per extinctionem hujusmodi præjudicaretur, quibuscunque aliis præferantur: necnon quæcunque instrumenta, & scripturas, ac alia desuper necessaria, & opportuna facere, & exequi libere, & licite possint, & valeant, plenam, & liberam licentiam, facultatem, & auctoritatem concedimus. Decernentes extinctiones, affrancationes, liberationes, investituras, concessionem, & alia per dictos Camerarium, & Thesaurarium desuper fienda, & exequenda perpetuæ firmitatis robur obtinere, aut feudatarios, & utiles dominos, ac alios præfatos, eorumque hæredes, & successores, ac alios, quorum interest, & interesse poterit, modo aliquo contra tenorem præsentium desuper molestari, impediri, vel inquietari non posse, sed illos, & casalia, vineas, domos, possessiones, bona, & jura hujusmodi franca, libera, & allodialia fore, & esse, ac Ecclesiasticas, monasteria, ordines, congregationes, & loca prædicta eorum.

eorumque Præsules, & Rectores nunc pro tempore existentes, villo unquam tempore præmissis se opponere, aut ab illis reclamare, vel beneficium restitutionis in integrum, sub læsionis, vel alio quocunque prætextu petere, vel impetrato uti, non posse neque debere. Romæ 11. Calend. Jan. 1540.

C A P. IV.

Bonorum Ecclesiasticorum alienationes ipsis Ecclesiis & piis locis damnum, & intolerabilem injuriam afferentes, annullanda, & revocanda sunt.

Paulus Quartus.

Rerum & bonorum Ecclesiæ illicitas alienationes coniventibus oculis pertransire nequeunt, quin cupientes eis, quantum cum Deo possumus, opportunum remedium adhibere, motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, omnes & singulas alienationes, & in emphyteusim, seu censum perpetuum, aut tertiam, vel aliam generationem, seu hominis vitam, aut aliud tempus ultra triennium locationes, vel concessiones, seu permutaciones, hypothecas, & obligationes, de quibusvis castris, terris, oppidis, civitatibus, & locis, aut aliis bonis immobilibus, seu rebus & juribus, tam spiritualibus, quam temporalibus, ejusdem Romanæ, & quarumcunque cathedralium, etiam Metropolitanarum & aliarum Ecclesiarum, necnon monasteriorum, domorum, & aliorum regularium locorum, & quorumvis beneficiorum Ecclesiasticorum, cum cura, & sine cura, secularium & quorumvis ordinum regularium, necnon hospitalium, & aliorum piorum locorum quorumlibet, per quoscunque, etiam Romanos Pontifices, prædecessores nostros, seu eorum auctoritate vel mandato Camerarios suos, & clericos Cameræ Apostolicæ præsidentes, ac quosvis Ecclesiarum, Monasteriorum, & domorum prælatos, & beneficiatos, necnon hospitalium, & aliorum regularium, & piorum locorum Rectores cujuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, & conditionis existentes, etiam Cardinalatus honore pollerent; in damnum Ecclesiæ, seu non servatis solemnitatibus a jure requisitis, aut alias nulliter hætenus factas, & contractus superinde sub quibusvis formis, & verborum expressionibus habitos & celebratos, etiam juramento vallati existant, & quantumvis longa temporis præscriptione robur sumpsisse dici possint, ac ipsius Romanæ Ecclesiæ favorem aut commodum concernant, eorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum infererentur præsentibus pro expressis habentes, Apostolica auctoritate, tenore præsentium rescindimus, irritamus, cassamus, & annullamus, ac viribus omnino evacuamus, ac pro rescissis, irritis, cassis, & nullis, ac penitus infectis haberi volumus. Ipsosque detentores ad castra, terras, oppida, civitates & loca occupata, ac bona, res, & jura prædicta, Rom. & cathedralibus, etiam Metropolitanis, ac aliis Ecclesiis necnon monasteriis, domibus, hospitalibus, & beneficiis, ac regularibus, & piis locis relaxandum, & de fructibus, tam hætenus perceptis, quam in posterum percipiendis, realiter satisfaciendum teneri, & ad id cogi & compelli posse omnibus juris remediis. Romæ Prid. Idus Jul. 1555.

C A P. V.

Romanæ Ecclesiæ & camera Apostolicæ bona alienata, in illius damnum aut sine paræ valoris recompensa, vel necessitate, seu evidenti utilitate, pro non alienatis habeantur, & restituantur.

PIUS IV.

Venditiones, cessiones, infeudationes, locationes, donationes, permutaciones, hypothecas, concessionem, & alias omnimodas alienationes, & contractus, quæcunque, quocunque, & qualescunque, ac in quorumvis Principum, ac Cardinalium, Patriarcharum, & aliorum Prælatorum favorem, vel eorum contemplatione, per prædecessores nostros, ac nos, & sedem præfatam necessitate

vel evidenti utilitate sedis hujusmodi id non exigente, seu sine aliqua, vel saltem minime corresponsiva, neque competenti recompensa factos, & concessos, ac confirmatos, & approbatos, etiam quantumvis longissima temporis præscriptione robur sumpsisse dici possint, auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuo revocamus, rescindimus, cassamus, & irritamus, annullamus, ac viribus omnino vacuumus. Declarantes venditiones, cessiones, infeudationes, locationes, donationes, permutaciones, hypothecas, concessionem, & cæteras alienationes præmissas nequaquam tenuisse, nec tenere, nullumque emptoribus, cessionariis, feudatariis, locatariis, donatariis, aliisque rerum ipsarum detentoribus, nec aliquem possidendi titulum per eas quæstum esse, nec eidem Ecclesiæ, sedi & Cameræ præjudicium afferre potuisse. Ac civitatum, terrarum, & aliorum locorum eorundem habitores, vassallos, & subditos, dictis illorum detentoribus, nullum vassallagii, fidelitatis, vel subjectionis, aut aliud jus vel obedientiam, alienationum hujusmodi, vel etiam juramenti per eos illis præstiti, quod etiam eis harum serie relaxamus, prætextu debere, aut illis adstrictos esse. Quinimo detentores ipsos ad eadem, civitates, terras, & castra, oppida, & loca sedi & Cameræ præfatis realiter, & cum effectu restituenda, & relaxanda, ac eorum detentores ad fructum inde post obitum concedentis hætenus perceptorum, & in posterum percipiendorum, restitutionem in utroque foro omnino teneri, & ad id etiam sententiis, censuris & poenis Ecclesiasticis, ac etiam pecuniariis, necnon privationis quorumcunque aliorum feudorum Ecclesiasticorum, per eos etiam legitime obtentorum, & inhabilitatis ad illa aliaque deinceps obtinenda, ac illis juris & facti remediis cogi & compelli posse. Ac decernentes, præfatas vias perpetuæ legis habere, neque de nullitatis vitio, seu intentionis nostræ, vel alio quovis defectu notari, seu impugnari posse, sed illas omni exceptione remota, validas & effectuales fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri, & inviolabiliter observari. Rom. 15. Cal. Decemb. 1565.

C A P. VI.

Infeudationum & alienationum bonorum Ecclesiæ persuasores & mediatores excommunicantur.

PIUS V.

Tractantes, consulentes, aut alias verba facientes de infeudationibus, aut alienationibus, de civitatibus & locis immediate ad nos & sedem Apostolicam spectantibus, & pertinentibus, etiam devolutis, etiam in feudum communiter, & pluries dari solitis, sive ex causa permutacionis, aut alias quomodolibet, etiam contemplatione meritorum erga sedem præfatam, aut sub prætextu necessitatis, vel evidenti utilitatis faciendis, seu postulandis a nobis & sede præfata quibusvis personis cujusvis dignitatis, in Duces, Vicarios, Gubernatores seu quemvis alium titulum, ad vitam, vel in perpetuum, vel longum tempus, civitatum, oppidorum, artium & locorum prædictorum, ac propterea de eligendis oratoribus ad nos, & successores nostros super præmissis, vel eorum occasione mittendis proponentes, tam ipsi, quam oratores, minus hujusmodi recipientes, aut alii quicunque alienationes per se vel alium, seu alios insinuantes, vel suadentes, eo ipso sententiam incurant excommunicationis, & sedis Apostolicæ rebelles, etiam in primo capite læsæ Majestatis, & proditores civitatum & locorum

a Spec. in titul. de emphyteus. §. nunc vero aliquis vers. 113. prope fin. Bald. in l. cum virum. C. de fideicom. Barto. in l. ex divers. §. etiam in gloss. ubi es, que sol. mar. in l. quod dicitur. ff. de verb. oblig. 12. q. 2.

corum praefatorum, ac loca eorum fisco ipso jure devoluta, & incorporata sint, & esse censeantur, omnibus dignitatibus, & quomodolibet obtentis beneficiis, privati existant, neque ad civitates & loca praefata ullo unquam tempore remitti possint, & si aliquando eos redintegrari contigerit, nihilominus infames remaneant, illisque bonorum, & dignitatum portae perpetuo claudantur. Rom. 4. Cal. April. 1566.

CAP. VII.

Bonorum immobilium Gallicanae Ecclesiae alienatio permittitur in subsidium belli ad extirpandas haereses.

Sixtus V.

Cum charissimus in Christo filius noster Henricus, Francorum Rex Christianissimus, suis literis & nuntiis nobis significaverit, se jam omnes propemodum modos tentasse reducendi haereticos, qui jam aliquam partem regni sui infecerant, in viam veram & Catholicam, ac tot retroactis seculis in illo regno usitatam, magna cum pietatis laude & ipsius regni tranquillitate, nec tamen quicquam proficere potuisse, volens satisfacere debito suo erga Deum omnipotentem, per quem Reges regnant, paci etiam & quieti Regni sui consulere cupiens: scriptum est enim: Omne Regnum in se divisum desolabitur: conscientiae etiam securitati, & animae suae saluti, qua nulla res est pretiosior, prospicere intendens, quando alia via non licuit, ad arma succurrendum duxit, quo hanc pestem ex suo regno eiceret & eliminaret: eodem enim tempore non solum conservationi Ecclesiarum, ac personarum & bonorum Ecclesiasticorum, sed etiam recuperationi eorum, quae ab his haereticis detinentur, & impie tractantur, diligenter intenderet: cum alioqui de his omnibus rationem Deo redditurus, divini iudicii ultionem merito reformidare cogatur, si remisse ac negligenter negotium Dei ac religionis, Ecclesiarum etiam & bonorum occupatorum tractaret. Quare cum jam arma sumpsisset, hoc sancto proposito constantissime obfirmatus, iustum esse duxit, ut Clerus etiam Galliae partem oneris sustineat, quod etiam ipse idem Franciae Clerus legitime congregatus, necessarium iudicavit, istis bellorum tempestatibus Regi succurrendum esse, etiam per alienationem bonorum immobilium: nobis itaque supplicari fecit, ut dicto Clero facultatem vendendi bona mobilia vel immobilia, usque ad valorem centum millium scutorum in rebus annulis concederemus: nos considerantes, quod si bellum hoc eum exitum haberit, quem & optamus, & aspirante regis conatibus divina clementia firmiter speramus, Ecclesiasticus ordo non solum conservabit, quae nunc possidet, sed recuperabit jam ab haereticis occupata, quorum non parva summa est, postulatis regis libenter annuimus; ita tamen ut hic ordo servetur, in praesens quinquaginta tantum millia alienentur, quae summa, ut quam minimo Ecclesiarum detrimento efficiatur, & fideliter atque utiliter in usum designatum erogetur, &c.

TITULUS VIII. DE OFFICIO LEGATI.

CAP. I.

Legati residere tenentur in locis, ad quae deputantur.

Leo X. in Concilio Lateranensi.

Nullis Cardinalibus provincias ac civitates legationis titulo obtinentes, eas per locum tenentes aut officiales quoscunque administrare liceat, sed personaliter ipsi pro majori parte temporis adesse, atque eas omni vigilantia regere & gubernare teneantur: & qui nunc titulum legationis obtinent, aut pro tempore obtinebunt, si in Italia, intra tres menses, si extra Italiam,

quinque, a die praesentis publicationis, ad suas provincias ire, ac majorem temporis partem ibi residere teneantur: nisi de nostro & successorum nostrorum mandato, pro aliquibus gravioribus negotiis in Romana Curia retineantur, vel ad alia loca, prout necessitas postulat, mittantur: & tunc in dictis provinciis ac civitatibus vicelegatos, auditores, locumtenentes, caeterosque consuetos officiales cum debitis provisionibus ac salariis habeant. Qui praemissa omnia & singula non servaverit, emolumentis quibuscunque legationis careat. Quae quidem propter hoc antiquitus ordinata & instituta fuerunt, ut opportuna legatorum praesentia populis esset salutaris, non ut ipsi laborum & curarum penitus expertes, lucro tantum, suaeque legationis titulo inhiarent. Rom. 3. Non. Maji. 1515.

TITULUS IX. DE INSULIS NOVI ORBIS.

CAP. I.

Ad propagandam fidem Christianam novi orbis Insulae conceduntur juri & dominio Regis Catholici, Ferdinandi Arragon. Alexander VI.

Alexander Episcopus, servus servorum Dei, Ferdinando Regi, & Isabellae Reginae Castellae, Legionis, Arragonum, Siciliae, & Granatae, illustribus, salutem & Apostolicam benedictionem. Inter caetera divinae majestati beneplacita opera, & cordis nostri desiderabilia, illud profecto potissimum existit, ut fides Catholica, & Christiana religio, nostris praesertim temporibus exaltetur, ubilibet amplietur & dilatetur, animarumque salus procuretur, ac barbaricae nationes deprimantur, & ad fidem ipsam reducantur. Unde cum ad hanc sacram Petri sedem divina favente clementia (meritis licet imparibus) evecti fuerimus, cognoscentes vos, tanquam veros Catholicos Reges & Principes, quales semper fuisse novimus, & a vobis praclare gesta toti pene jam orbi notissima demonstrant, ne dum id exoptare, sed omni conatu, studio & diligentia, nullis laboribus, nullis impensis, nullisque parcendo periculis, etiam proprium sanguinem effundendo efficere, ac omnem animum vestrum, omnesque conatus ad hoc jamdudum dedicasse, quemadmodum recuperatio regni Granatae a tyrannide Saracenorum hodiernis temporibus per vos, cum tanta Divini nominis gloria, facta testatur, digne ducimur non immerito, & debemus illa vobis etiam sponte & favorabiliter concedere, per quae hujusmodi sanctum & laudabile ab immortali Deo coeptum propositum, in dies ferventiori animo, ad ipsius Dei honorem & imperii Christiani propagationem prosequi valeatis. Sane accepimus, quod vos dudum animum proposueratis, aliquas insulas & terras firmas, remotas & incognitas, ac per alios hactenus non repertas, quaerere & invenire, ut illarum incolas & habitatores ad colendum Redemptorem nostrum, & fidem Catholicam profitendum reduceretis, hactenus in expugnatione & recuperatione ipsius regni Granatae, plurimum occupati, hujusmodi sanctum, & laudabile propositum vestrum ad optatum finem perducere nequivistis: sed tandem sicut Domino placuit, regno praedicto recuperato, volentes desiderium adimplere vestrum, dilectum filium Christophorum Columbum, virum utique dignum & plurimum commendandum, ac tanto negotio aptum, cum navigiis & hominibus ad similia instructis, non sine maximis laboribus & periculis ac expensis destinastis, ut terras firmas & insulas remotas & incognitas hujusmodi, per mare, ubi hactenus navigatum non fuerat, diligenter inquirere: qui tandem (divino auxilio) facta extrema diligentia in mare Oceano navigantes, certas insulas remotissimas, & etiam terras firmas, quae per alios hactenus reperta non fuerant, invenerunt, in quibus quam plurimas gentes pacifice viventes, & ut asseritur, nudi incedentes, nec carnibus vescentes, inhabitans, & ut praefati nuntii vestri possunt opinari, gentes ipsae in insulis & terris praedictis habitantes, credunt unum Deum creatorem in caelis esse, ac ad fidem catholicam amplexandum, & bonis moribus imbuendum satis apti videntur, spemque habetur, quod si erudirentur, nomen Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, in terris & insulis praedictis faterentur, ac praefatus Christophorus in una ex principalibus insulis praedictis, jam unam turrim satis munitam, in qua certos Christianos, qui secum reverant, in custodiam, & ut alias insulas ac terras firmas, remotas & incognitas inquirerent, posuit, construi & aedificari fecit: in quibus quidem insulis & terris jam reperitis, aurum, aromata, & aliae quamplurimae res pretiosae diversigenis, & diversae qualitates reperiuntur, unde omnibus diligenter, & praesertim fidei Catholicae exaltatione & dilatatione (prout decet Catholicos Reges & Principes) consideratis, more progenitorum vestrorum clarae memoriae Regum, terras firmas & insulas praedictas, illarumque incolas & habitatores vobis, divina favente clementia, subicere, & ad fidem catholicam reducere proposuistis. Nos igitur hujusmodi vestrum sanctum & laudabile propositum plurimum in Domino commendantes, ac cupientes, ut illud ad debitum finem perducatur, & ipsum nomen Salvatoris nostri in partibus illis inducatur, hortamur vos quamplurimum in Domino, & per sacri lavacri susceptionem, qua mandatis Apostolicis obligati estis, & viscera misericordiae Domini nostri Jesu Christi attente requirimus, ut cum expeditionem hujusmodi omnino prosequi & absumere proba mente orthodoxae fidei zelo intendatis, populos in hujusmodi insulis & terris degentes, ad Christianam religionem suscipiendum inducere velitis & debeatis, nec pericula, nec labores ullo unquam tempore vos deterreat, firma spe fiduciaque conceptis, quod Deus omnipotens conatus vestros feliciter prosequetur. Et ut tanti negotii provinciam, Apostolicae gratiae largitate donati, libentius & audacius assumatis, motu proprio, non ad vestram, vel alterius pro vobis, super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine, omnes insulas & terras firmas inventas & inveniendas, detectas & detegendas, versus occidentem & meridiem, fabricando & construendo unam lineam a Polo Arctico, scilicet Septentrione, ad Polum Antarcticum, scilicet meridiem, seu terrae firmam, & insulae inventae & inveniendae sint versus Indiam, aut versus aliam quamcunque partem, quae linea distet a qualibet Insularum, quae vulgariter nuncupantur, de los Azores y cabo verde, centum leucis versus occidentem, & meridiem. ita quod omnes insulae, & terrae firmae repertae & repertiendae, detectae & detegendae, a praefata linea versus occidentem & meridiem, per alium Regem aut Principem Christianum non fuerint actualiter possessae, usque ad diem nativitatis Domini nostri Jesu Christi proxime praeteritum, a quo incipit annus praesens millesimus quadringentesimus nonagesimus tertius, quando fuerunt per nuncios & Capitanos vestros inventae aliquae praedictarum insularum, auctoritate omnipotentis Dei, nobis in beato Petro concessa, ac Vicariatus Jesu Christi, qua fungimur in geris, cum omnibus illarum dominibus, civitatibus, castris,

phorum Columbum, virum utique dignum & plurimum commendandum, ac tanto negotio aptum, cum navigiis & hominibus ad similia instructis, non sine maximis laboribus & periculis ac expensis destinastis, ut terras firmas & insulas remotas & incognitas hujusmodi, per mare, ubi hactenus navigatum non fuerat, diligenter inquirere: qui tandem (divino auxilio) facta extrema diligentia in mare Oceano navigantes, certas insulas remotissimas, & etiam terras firmas, quae per alios hactenus reperta non fuerant, invenerunt, in quibus quam plurimas gentes pacifice viventes, & ut asseritur, nudi incedentes, nec carnibus vescentes, inhabitans, & ut praefati nuntii vestri possunt opinari, gentes ipsae in insulis & terris praedictis habitantes, credunt unum Deum creatorem in caelis esse, ac ad fidem catholicam amplexandum, & bonis moribus imbuendum satis apti videntur, spemque habetur, quod si erudirentur, nomen Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, in terris & insulis praedictis faterentur, ac praefatus Christophorus in una ex principalibus insulis praedictis, jam unam turrim satis munitam, in qua certos Christianos, qui secum reverant, in custodiam, & ut alias insulas ac terras firmas, remotas & incognitas inquirerent, posuit, construi & aedificari fecit: in quibus quidem insulis & terris jam reperitis, aurum, aromata, & aliae quamplurimae res pretiosae diversigenis, & diversae qualitates reperiuntur, unde omnibus diligenter, & praesertim fidei Catholicae exaltatione & dilatatione (prout decet Catholicos Reges & Principes) consideratis, more progenitorum vestrorum clarae memoriae Regum, terras firmas & insulas praedictas, illarumque incolas & habitatores vobis, divina favente clementia, subicere, & ad fidem catholicam reducere proposuistis. Nos igitur hujusmodi vestrum sanctum & laudabile propositum plurimum in Domino commendantes, ac cupientes, ut illud ad debitum finem perducatur, & ipsum nomen Salvatoris nostri in partibus illis inducatur, hortamur vos quamplurimum in Domino, & per sacri lavacri susceptionem, qua mandatis Apostolicis obligati estis, & viscera misericordiae Domini nostri Jesu Christi attente requirimus, ut cum expeditionem hujusmodi omnino prosequi & absumere proba mente orthodoxae fidei zelo intendatis, populos in hujusmodi insulis & terris degentes, ad Christianam religionem suscipiendum inducere velitis & debeatis, nec pericula, nec labores ullo unquam tempore vos deterreat, firma spe fiduciaque conceptis, quod Deus omnipotens conatus vestros feliciter prosequetur. Et ut tanti negotii provinciam, Apostolicae gratiae largitate donati, libentius & audacius assumatis, motu proprio, non ad vestram, vel alterius pro vobis, super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine, omnes insulas & terras firmas inventas & inveniendas, detectas & detegendas, versus occidentem & meridiem, fabricando & construendo unam lineam a Polo Arctico, scilicet Septentrione, ad Polum Antarcticum, scilicet meridiem, seu terrae firmam, & insulae inventae & inveniendae sint versus Indiam, aut versus aliam quamcunque partem, quae linea distet a qualibet Insularum, quae vulgariter nuncupantur, de los Azores y cabo verde, centum leucis versus occidentem, & meridiem. ita quod omnes insulae, & terrae firmae repertae & repertiendae, detectae & detegendae, a praefata linea versus occidentem & meridiem, per alium Regem aut Principem Christianum non fuerint actualiter possessae, usque ad diem nativitatis Domini nostri Jesu Christi proxime praeteritum, a quo incipit annus praesens millesimus quadringentesimus nonagesimus tertius, quando fuerunt per nuncios & Capitanos vestros inventae aliquae praedictarum insularum, auctoritate omnipotentis Dei, nobis in beato Petro concessa, ac Vicariatus Jesu Christi, qua fungimur in geris, cum omnibus illarum dominibus, civitatibus, castris,

locis, & villis, juribusque & jurisdictionibus ac pertinentiis universis, vobis, haereditibusque & successoribus vestris (Castellae & Legionis Regibus) in perpetuum, tenore praesentium, donamus, concedimus, & assignamus, vosque & haeredes ac successores praefatos illarum dominos, cum plena, libera & omnimoda potestate, auctoritate & jurisdictione, facimus constituimus & deputamus: decernentes nihilominus per hujusmodi donationem, concessionem & assignationem nostram, nulli Christiano Principi, qui actualiter praefatas insulas & terras firmas possederit, usque ad dictum diem Nativitatis Domini nostri Jesu Christi, jus quaesitum, sublatum intelligi posse aut auferri debere. Et insuper mandamus vobis in virtute sanctae obedientiae, ut (sicut pollicemini, & non dubitamus, pro vestra maxima devotione & regia magnanimitate, vos esse facturos) ad terras firmas & insulas praedictas, viros probos & Deum timentes, doctos, peritos & expertos, ad instruendum incolas & habitatores praefatos in fide catholica, & bonis moribus imbuendum, destinare debeatis, omnem debitam diligentiam in praemissis adhibentes, ac quibuscunque personis cujuscunque dignitatis, etiam imperialis & regalis status, gradus, ordinis vel conditionis, sub excommunicationis latae sententiae poena, quam eo ipso, si contra fecerint, incurrant, districtius inhibemus, ne ad insulas & terras firmas, inventas & inveniendas, detectas & detegendas, versus occidentem & meridiem, fabricando & construendo lineam a Polo Arctico ad Polum Antarcticum, sive terrae firmam & insulae inventae & inveniendae sint versus Indiam, aut versus aliam quamcunque partem, quae linea distet a qualibet insularum, quae vulgariter nuncupantur, de los Azores y cabo verde, centum leucis versus occidentem & meridiem, ut praesertur, pro mercibus habendis, vel quavis alia de causa accedere praesumant, absque vestra ac haereditum & successorum vestrorum praedictorum licentia speciali. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, caeterisque contrariis quibuscunque. In illo, a quo imperia & dominationes ac bona cuncta procedunt confidentes, quod dirigente Domino actus vestros, si hujusmodi sanctum & laudabile propositum prosequamini, brevi tempore cum felicitate & gloria totius populi Christiani, vestri labores & conatus exitum felicissimum consequentur. Romae 4. Nonas Maji. 1493.

TITULUS X. DE BENEFICIORUM COLLATIONE, ET IMPETRATIONE.

CAP. I.

Beneficiorum aut dignitatum tam regularium quam secularium administrationem, neglecta expeditione litterarum Apostolicarum, aut illis non expeditis suscipere, fraudis est restitutioni fructuum obnoxia.

Julius II. in Concilio Lateranensi.

Romani Pontificis circumspecta providentia ad ea libenter intendit, per quae animarum periculis, Ecclesiarum & Monasteriorum dispendiis obvium, Cameraeque Apostolicae (cui diversa impensarum onera, pro Ecclesiae Romanae statu conservando, quotidie incumbunt) indemnitati debite provideatur. Cupientes igitur, ne provisiones, concessionem, & gratia Apostolicae sedis, & praecipue, quae a nobis emanant, & pro tempore emanabunt, diu maneant in suspenso, sed perfecte ad actum, juxta Apostolicas constitutiones, deducantur. Et ne Ecclesiarum, Monasteriorum, & Ecclesiasticarum.

Q 9 9 9

Similis in repertorio in verb. Gratia, debita forma gratiarum literis non expeditis, sub poena excommunicationis. & privationis Ecclesiarum & beneficiorum, nemo se immiscere debet administrationi eorundem.